

in z'n „jeugd"-werk. Ik herinner me een wit huisje onder blauwe hemel — maar dan ook blauw! — tussen groene populieren, met een botergeel bloemenveldje ervoor, waarin de vreugde om de kleuren de schilder te machtig is geworden. Het bevat een belofte voor de toekomst, maar vormt geen atmosferiese eenheid. Want in Zuid-Afrika is een bedekte lucht nodig om zó sterke kleuren te verkrijgen, en dan is er immers vochtigheid in de atmosfeer. Zoals zo vaak bestaat dan ook in Pierneef's jeugdwerk een zekere tegenstrijdigheid tussen de werkelijkheid en de uitbeelding.

Maar reeds vroeg neigen de schilderijen naar het monochrome, het beste bewijs van de rijpende vizie. Verscheidene grotere stukken bereiken een gave totaaltoon, meest overwegend in oker en bruin; de overige kleurelementen gelukkig daaraan gesubordineerd. Het tiepies Transvaalse landschap eist doorgaands een sober kleurengamma; een hele reeks van Pierneef's stukken is met stelligheid door dit „monochrome" karakter te herkennen als behorend tot een bepaalde tussen-periode in zijn werk.

Ik denk hierbij aan het grote paneel, dat het monumentaal sluitstuk van deze reeks vormt. De oker-kleur overheeft; zelfs de lucht is daardoor aangedaan. De droge lijnen van de wijkende boomstammen onderstrepen de asbruine toon. De markante inkerving van de rivierbedding accentueert de harde droogte van de bodem. De piramidale heuvel met z'n simpele voetstuk, in grel licht gezet, beneemt elke illusie van een wazige horizon.

De Afrikaanse vlakte heeft zeer zeker haar eigen grote bekoring. Toch ken ik weinig van Pierneef's werk, waarvan deze bekoring uitstraalt. Het sentiment der Vrijstaters en Transvalers voor hun Karroo-vlakte is dan ook m.i. meer van dichtertlike aard dan gegrond op sterke vizie. Jan Celliers' gedicht „Die Vlakte" bewijst dit ook wel. Er bestaat uit de genoemde periode van Pierneef's werkzaamheid een schilderij, dat geïnspireerd schijnt te zijn door de eerste strofe van dit gedicht:

Ek slaap in die rus van die eeue gesus,
ongesien, ongehoor,
en dof en loom in my sonne-droom,
ongewek, ongestoor.
Tot die yl-bloue bande der ver-verre rande
skuif my breedte uit,
wyd-kringend aan d'puur alomwelwend asuur
wat my swygend omsluit.

Ik heb er de schilder nooit naar gevraagd, en de feitelijke waarheid doet er ook weinig toe. Maar het is denkkelijk niet geheel toevallig dat dit stuk hangt in de studeerkamer van een professor in de letterkunde, en een ander professor hoorde ik die versregels citeren toen hij er voor stond. Dit stuk verdient de naam van litterair schilderij. Het is pictureel niet